СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 243. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 19 жовтня 1933.

VOL. XLI. No. 243. Jersey City, N. J., Thursday, October 19, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ГРОЗИТЬ КАРАМИ ЗА НАРУШЕННЯ ПРИКАЗІВ „НАЙРИ"

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт подав до публичного відома, що він думає тепер вжити широких прав карання за нарушення приказів „Найри", наданих йому конґресом при ухвалі закона про відбудову краю.

За нарушення приказів „Найри" грозить кара вязниці до 6 місяців, або гривна до 500 долярів, або обі кари разом.

Загроза відноситься передовсім до дрібних купців і власників малих крамниць, котрі найбільше нарушують закон.

УРЯД ПРО СВОЇ ЗДОБУТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Щоби поінформувати край про здобутки уряду в його боротьбі з крізою, президент Рузвелт та поодинокі члени його кабінету міністрів будуть говорити час від часу на радіо. Ці відчити мають на ціли переконати сумніваючихся людей про успіхи „Найри".

Місс Перкінс, секретарка праці в кабінеті Рузвелта, подає, що статистика безробіття, зібрана Департаментом Праці, показує, що у вересні знайшли собі роботу понад 620,000 робітників. Сума робітничих заплат за вересень була 10 міліонів долярів вища від суми заплат за попередній місяць. Місс Перкінс робить висновки, що стан робіт тепер знаходиться на тому рівні, на якому він був у 1931 році.

БІРЖЕВИКИ НАРІКАЮТЬ НА „НАЙРУ".

ВАШИНҐТОН. — Товариство біржевих фірм Ню Йорку предложило урядови проєкт кодексу для біржевиків.

Кодекс заводить 40-годинний тиждень праці та 15 долярів на тиждень як мінімальну заплату.

При тій нагоді представник біржевиків нарікав на втрату бизнесу через „Найру". Додав він теж, що проти загального переконання біржевий бизнес зовсім не є таким зисковним, яким його загально вважають. За три останні роки більшість фірм у Ню Йорку не заробляла.

БОРОТЬБА ЗА ЮНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Краєва Робітнича Рада полагодила дальше нові страйки, а саме страйк робітників артистичного металю в Джеймставн, Ню Йорк, та вуглевих робітників у Кентокі. Вона теж видала рішення в користь повітряних пільотів підприємства „Істерн Ейр Транспорт".

Майнери в Кентокі мають рішити свобідним голосуванням, чи їх має представляти юнія „Юнайтед Майн Воркерс", чи компанійна юнія.

ФАБРИКАНТИ ТІКАЮТЬ ТУДИ, ДЕ НЕМА ЮНІЙ.

ГОНТСВІЛ (Алабама). — Кілька шовкових фабрик у стейті Ню Джерзі збираються перенести сюди свої фабрики, подаючи за причину „робітничу ситуацію", себто, що робітники на полудні не зорганізовані та мусять працювати за нижчу заплату й серед таких умовин на які робітники на півночи, спираючися на свої юнії, ніколи не присталиб.

ПИТАННЯ ГІТЛЕРИЗМУ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Нюйорський конґресмен Дикстейн, голова іміґраційного комітету в палаті послів конґресу, задумує провадити конґресове слідство над гітлерівською пропаґандою в Америці, яку мовляв, фінансує німецький уряд і яка звертається проти демократичних установ Америки.

На зборах Бнай Джешуру, жидівської жіночої запомогової організації у Ню Йорку, промовляв д-р Клинчі, директор Краєвої Конференції Жидів і Християн, про уряд Гітлера та радив Жидам віднестися до цього уряду безсторонно.

Бернард Дойч, кандидат на президента олдерменів у Ню Йорку, в одній публичній заяві критикував провідників німецьких Жидів за те, що вони не передбачили зросту антижидівського руху в Німеччині.

Жидівські газети влаштували почесну вечеру д-рови Шервудови Еді за те, що будучи в Німеччині, він критикував публично гітлерівську політику. Відповідаючи на привіти, д-р Еді остерігав слухачів, щоби вони не відповідали на гітлерію гістерією, ненавистю на ненависть, на „нацистичні" методи „нацистичними" методами.

ЧИ З „ОСТРОВА ЧОРТА" НЕ МОЖНА ВТЕКТИ?

САН ФРАНСИСКО. — Настасія Скот, 19-літня дівчина, переплила з острова Алькатрас на сушу, доказуючи тим практично, що пляни перемінення цього острова на „остров чорта", себто відрізану від світа тюрму, не оперті на реальних основах.

Місс Скот добула кілька медалів за своє пливання. Як вона плила, за нею плила лодка.

ПОЧИНАЮТЬ ЩИРО КАМПАНІЮ „КУПУЙ ТЕПЕР".

ВЕСТ ОРЕНДЖ (Ню Джерзі). — Щоби почати як слід кампанію „Купуй Зараз", яку радить „Найра" для привернення руху в краю, фабрики Едисона дали кождому робітникови 5 долярів з порадою видати їх зараз. Всіх робітників підприємство має коло 3,000.

ПРОТЕСТАНТИ, ЖИДИ И КАТОЛИКИ НА СПІЛЬНІЙ КАМПАНІЇ.

Дня 28. жовтня мають у Ню Йорку відбутися перші збори Краєвого Руху Світських Осіб за Поворот до Церкви. На вічу мають виступити попри себе протестантські проповідники, католицькі священики й жидівські рабини.

ТРАНСКАНАДІЙСЬКА АВТОМОБІЛЕВА ДОРОГА ЗА РІК.

Онтерійський міністер земель, лісів та розбудови північних районів, Финлейсон, який відбуває поїздку з премієром Генрі по північно-західній частині провінції, заявив, що провінціональний уряд протягом року викінчить свою частину трансканадійського автомобілевого гостинця. Коли обіцянка міністра буде виконана, то канадійські мотористи могтимуть їхати автами по канадійській території з Ванкувер до Галіфаксу. Лише на терені озер, що займає біля 300 миль довжини, автомобілісти передавалиб авта на пароплави, які за дешеву ціну перевозилиб їх на гостинець.

ВИПУСКАЮТЬ ВЯЗНЕНИХ ДУХОБОРІВ.

Як відомо, весною минулого року в Брітіш Колюмбії увязнено біля 600 духоборів, у тому половина жіноцтва, за влаштовування „нагих парад". Їх засуджено на пару років тюрми. Тому, що в тюрмах не було місця для них усіх, створено додаткову карну кольонію на Пірс Айленд, де приміщено парусот засуджених. Та мабуть урядови не поплачується удержувати цих вязнів, бо тепер почав звільнювати арештованих. Спеціяльна комісія рішає; кого з увязнених можна випустити на волю.

НЕ МОГЛА ОТРУЇТИСЯ.

29-літня модистка Вілла Ландас із Едмонтону, Алта. постановила покінчити з життям. Вона зажила стільки отруї, що нею моглиб отруїтися на смерть 20 осіб. Та організм модистки не допустив до смерти. По кільканацятьох днях лікування в шпиталю Ландас прийшла до здоровля і станула перед суд за намірене самовбивство. Випущено її на волю під умовою, що вже не буде трутись.

СМЕРТЬ ГЕРШТА БАНДИТІВ.

Від довшого часу в ряшівському і ніському повіті грізна банда опришків непокоїла населення. Бандити нападали на багатших селян і грабили їх, а між нападами трапилося теж кілька вбивств. Цими днями одержала поліція вістку, що гершт тієї банди, В. Войтак, перебуває в одного господаря в хаті. Негайно зїхалися кількадесять поліцянтів і почали наступ на хату. Войтак відстрілювався цілих чотири години, аж вкінці побачив, що забракло в нього муниції. Не хотячи віддатися живим в руки поліції, останнім набоєм стрілив собі у висок.

СТАРУШКА ЖЕРТВОЮ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ.

На фармі в Бетун, Саск., захворіла 72-літня Ендрю Карсвел. Кілька лікарів брали хвору під оглядини й кожний прийшов до заключення, що старушка захворіла на дитячий параліж. У медичному світі вважають цей випадок диковинкою.

НУЖДА ЗМУШУЄ ВЕТЕРАНІВ ПРОДАВАТИ МЕДАЛІ ЗАСЛУГИ.

У Віндзорі, Онт., викликало велику сензацію відкриття, що деякі бувші вояки канадійської армії, котрі брали участь у світовій війні, знайшовшися під цей час у надто важких матеріяльних обставинах, продають за пару долярів свої медалі, які подіставали колись за свою хоробрість і заслуги на фронті. Покупці кладуть свої імена на куплених медалях.

БОЯТЬСЯ ПАЧКУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ГОРІВКИ ДО КАНАДИ.

Фабрики виробу горячих напитків у Відзор, Онт., звернулися до домініяльного уряду з резолюцією в справі зменшення лікерного податку. В резолюції зазначують, що з хвилею знесення прогібіції в Злучених Державах кварта горівки коштуватиме там від $1.55 до $1.75. В такому разу американська горівка нелеґально буде передіставатись через кордон до Канади й робитиме сильну конкуренцію канадійській. Зниження лікерного податку в Канаді може недопустити до тієї конкуренції.

КОМСОМОЛЬЦІ ПИЛЬНУЮТЬ ЗБІЖА В СОВІТАХ.

Верхівка совітських комсомольців видала обіжник, у якому стверджує небувалу крадіж збіжа в державних складах та підчас транспортів, і приказує організаціям совітської молоді, щоби вони зорганізували охорону збіжа. Всі елеватори, склади і залізничі стації мають бути обставлені спеціяльними комсомольськими стійками, які відповідатимуть за цілість врожаю та за охорону збіжа від гниття. Крім того комсомольські організації мають припильнувати, щоби транпорти зі збіжем не припинялись, а також мають вони співпрацювати з адміністраційними і судовими властями у викриванню збіжевих зловживань.

ВБИВСТВО КОЛО ПЕРЕМИШЛЯ.

В селі Ойковичі коло Перемишля трапився випадок вбивства з пімсти. 21-літній Василь Депцюх ворогував від довшого часу зі своєю сусідкою, 54-літньою Ангелою Депцюх. Пізніше це з того, що вона обвинувачувала його в крадежі снопів з поля. Одного вечера, коли Депцюхова старим звичаєм почала сварку, називаючи його злодієм, Василь Депцюх розлютився, вхопив залізну штабу, вбіг до її мешкання і побив її так сильно, що вона по годині померла. Депцюха арештувала поліція й переведа до тюрми в Перемишлі.

ЩЕ ОДНА ІСТОРІЯ ПРО МОРСЬКОГО ВУЖА.

Рибак Ад. Дейвис у Сієтл, Вашингтон, оповідає, що підчас своєї останньої ловлі риби на острові Ванкувер він бачив морського вужа. Вуж лежав на скалах. З води виставало його тіло в трох місцях. Був довгий яких 40 стіп. Мав голову подібну до верблюжої, а тіло краски зеленої й брунатної.

ЦІКАВИЙ ДОКУМЕНТ.

Кураторія О. Ш. Л. розпорядком з 16. 6. 1933. не узглячнила прохання громадян села Куличкова (Белзчина), батьків 76 дітей, які домагалися заміни місцевої школи на чисто польську, бо, мовляв, усіх дітей є 123, отже крім тих 76 є ще більше ніж 40, які не жадають польської школи. Не хочеться вірити, що такий факт стався в чисто українськім селі, де є одна дитина римо-кат. обряду, а однак це дійсність. Ніхто в селі ніяких деклярацій за польську школу не підписував, а є це — як говорять — робота вчителя „Яна" Перетятка — перевертня з Сокаля. Справа піде перед прокуратора.

„ОЩАДНОСТИ" ЖЕБРАКА.

Недавно у Варшаві поліція перевела облаву і між іншим і умовинням придержано 20 професійних жебраків. Підчас особистої ревізії в К. Шиманяка знайдено під одіннім шкіряний пояс, в якому були: дві золоті перстенці, одна золота обручка, золотий годинник „Омеґа", книжочка ПКО на 1,800 зл., кілька векслів на суму 1,100 зл. і кілька заставних квітів на ріжні дорогоцінности. Шиманяк каже, що це його ощадности з кількох літ „праці". Неодин може в нинішніх часах позавидувати Шиманякови.

ЗАБОРОНИЛИ РЕЛІҐІЙНЕ СВЯТО.

Українське громадянство з Сянока й околиці хотіло уладити в Сяноці свято Української Молоді Христови. На дідо, старання за дозвіл у місцевому старости, а також у воєвідстві, стрінулися з відмовою. Адміністраційна влада не дала дозволу на те свято, мотивуючи це тим, що вже відбувалися такі свята, а саме краєве в днях 5. і 6. травня ц. р. у Львові та парохіяльні в дні 14. травня.

БОРОТЬБА ЗА ХЛІБ.

Безробіття інжинірів дається відчувати не тільки в Польщі, але й у Чехословаччині. Перед кількома днями радили над своїм положенням професійні інжинірські організації і рішили зажадати від уряду, щоби приділив більше число інжинірів до ріжних урядів. Одночасно домагаються заборонити чужинним інжинірам, щоб осідали в Чехословаччині, та утруднити високими оплатами закордонним студентам вписи до чеських вищих шкіл.

7-ЛІТНЯ ДІВЧИНКА — МАМОЮ.

В околиці Дельгі в Індії сімлітня дівчинка породила дитину, що мала при народженню $4\frac{1}{2}$ фунта. Справа цього надто раннього материнства опиналася в товаристві британських лікарів і вони тепер досліджують, у якому саме віці жінка дістає здібність родити діти.

РОДИЧІ ВИРІКАЮТЬСЯ РІДНОГО СИНА-ПРОВОКАТОРА

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Цілий край є до глибини потрясений самбірським процесом в справі вбивства Голувка, на якім найважнішу ролю відграє Роман Барановський, провокатор, що був у рядах Української Військової Організації, а заразом на услугах польської поліції. Барановський є сином о. Володимира Барановського, пароха з Догорової, повіт Калуш. Самбірський процес добив до живого родичів Барановського. Тижневик „Наш Клич" оголошує таку їхню заяву:

„Заявляємо отсим, що вирікаємося раз на все нашого сина Романа і не хочемо ні ми ні наші діти з ним мати ніяких зносин, а то тому, що він через свою юдину роботу позбавив життя або здоровля неодного Українця. Його поступки негідні не то Українця, але ніякої чесної людини". Дорогів, 27 вересня 1933 р. Володимир і Мальвина Барановські разом з дітьми.

ДЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЖАЛОБИ.

ЛЬВІВ. — Діловий Комітет Українського Громадського Комітету Ратунку призначив день 29 жовтня ц. р. днем національної жалоби і протесту з приводу жахливих подій на Великій Україні. У тому дні відбудуться по всіх церквах Західньої України богослужения, а крім того по всіх українських установах — реферати про положення на Великій Україні. Комітет просить усе зорганізоване громадянство не призначувати на той день ніяких зборів ні нарад.

ЧУТКИ ПРО СОЮЗ ЯПОНІЇ З НІМЕЧЧИНОЮ.

МОСКВА (Росія). — Ходять далі чутки про те, що між Японією й Німеччиною вже заключено тайний договір, до якого має приступити ще одна европейська держава. Всі ті держави мають собі спільно помагати на випадок війни.

ОКУПАНТИ ПОГОДИЛИСЬ.

МОСКВА. — Посол Польщі, Лукашевич, вручив комісарови заграничних справ, Літвінову, ратифіковані примірники договору про ненапад, заключеного між СССР і Польщею та Румунією. Польський висланник намагається ще наклонити совіти до ще сердешнішого відношення до Румунії.

СОВІТИ ГОТОВІ ДО ВІЙНИ.

ПЕКІНҐ (Китай). — Совітські емісарі розтрублюють, що совіти не бояться нікого, бо є готові до війни.

ФРАНЦІЯ ПЕВНА СЕБЕ.

ПАРИЖ (Франція).—Французький премієр Даладіє твердить, що Франція не має чого тепер боятись, бо вона не є самітна. Ще ніколи від світової війни, говорив він, не мала Франція стільки приятелів, скільки їх має під цю пору.

А далі скритикував виступ Німеччини з Ліґи Націй. Він заявив, що колиб Німеччина вправді думала про роззброєння, то вона була би згодилася на плян, котрий предкладає зменшення зброєння. Нещирість Німеччини видно по тім, що вона покинула конференцію роззброєння.

РАДЯТЬ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ З НІМЦЯМИ.

ПАРИЖ. — Більшість париської преси стоїть на тім становищі, що Франції треба тепер увійти в безпосередні переговори з Гітлером.

ПРОТИ ПОБИТТЯ АМЕРИКАНЦІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер Гітлер запевнив американського амбасадора Вилієма Дода, що будуть повзяті найрішучіші міри, щоби покарати тих, котрі зневажатимуть американських горожан у Німеччині. П. Екард і Ф. Вільберц, які побили Роленда Велца, зістали покарані 6-місячною вязницею.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗАДОВОЛЕНИЙ.

БЕРЛІН. — Амбасадор Дод заявив, що Гітлер дійсно стурбований зневажанням Американців з боку наців. Він певний, що вже більше ніяких зневаг не буде.

ОБЛЕГЧУЮТЬ БОЙКОТ ПРОТИ ЖИДІВ.

БЕРЛІН. — Жидівська аґенція подає, що міністерства праці й господарства видали розпорядки, в яких загрожено карою тим, що накладування жидівського бойкоту і відмовляються поміщувати жидівським фірмам оголошення, взивають до бойкоту жидівських склепів та фотографують тих, що купують у тих склепах. У розпорядженнях підкреслюється, що Жиди мусять мати можність істнування, бо інакше потерплять і робітники-християни, бо втратять роботу, яку мають у звязку з жидівськими фабриками, склепами чи канцеляріями.

ЗЛОВИЛИ ТИХ, ЩО ПІДЛОЖИЛИ БОМБУ ПІД ВАТИКАН.

РИМ (Італія). — Арештовано трох чоловіків, котрі 25 липня залишили в церкві св. Петра і Павла бомбу, яка вибухла й ранила двоє людей. Це братя Кіанки і Л. Букіліоні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС ДЛЯ ПРИГАДКИ

У місті Шикаґо зібрався цими днями конґрес, який неодному з нас міг би видаватися неможливим. Це конґрес бібліотекарів. Що це справжній конґрес, видно з числа делеґатів. Понад три тисячки делеґатів з усіх усюдів, з Америки, північної й південної, з кождого краю Европи, з Азії, Африки й Австралії.

Цей конґрес то зібрання професійних людей, себто людей, які ціле своє життя займаються бібліотекарським ділом як професією, як основою свого зарібку, як ділом, що вимагає відповідного знання, приготування й практики. Професією стало бібліотекарство вперше в Америці. В Европі бібліотекарство було тільки додатком до наукових професій, себто ріжні вчені дослідники в перших роках своєї наукової діяльности заробляли собі на життя обслугою читачів у бібліотеках. В Америці вперше заведено бібліотеки не для обслуги вчених, а для потреб пересічного громадянина. Бібліотекарем став не вчений, а людина, спеціяльно приготована для бібліотечного діла, професійний бібліотекар. Справність американських бібліотек була понукою для інших країв наслідувати американську бібліотеку. Нині всі краї в світі зрозуміли вагу освіти для краю й народу, а рівночасно вагу бібліотеки для освіти учеників і старших осіб, що вже вийшли зі школи. І кождий край викладає великі суми гроша на удержання бібліотеки та відповідних штабів справних бібліотекарів.

Кріза поставила держави й міста, які такі бібліотеки удержували, перед трудним питанням. З недостачі фондів треба було обмежувати видатки, а який видаток найлекше обмежити, як не видаток на бібліотеку? Цеж так легко сказати, що бібліотека має на ціли приготовляти людей до практичного життя, а коли економічне життя здержане через крізу, то й бібліотека не має покищо цілі. Та конґрес бібліотекарів звертає світови увагу, що кріза не зробила бібліотеки зайвою, а тільки перемінила її цили. Живі факти показують, що кріза зробила бібліотеку більш популярною. В часах крізи вона потрібна, як лік і аптика в часах недуги — кажуть бібліотекарі. Вона відограє велику ролю в позашкільному підготуванню людей до вирішення крізи, у виміні ідей і думок та в достарченню безробітним корисної розривки. Тому розумне громадянство не стане обмежувати в часі крізи видатків на бібліотеку.

Для нашого громадянства конґрес бібліотекарів має ще особливе значіння, бо звертає нам увагу на вагу книжки, про яку ми часто забуваємо.

ЄЗУЇТИ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Надіслана стаття).

I.

З усіх частин нашої пошматованої й нещасної вітчини найнещасливішою безумовно є Велика, зазбручанська Україна. Наражена на страшний визиск московських займанців, доведена до страшного голоду, до плянового виголодження її при його страшній допомозі — вона починає нарешті звертати своєю страшною недолею увагу світа.

Про недолю західньо-українських земель знаємо і читаємо про те немало в краєвих і в американських наших часописах. Та найдивніше положення займає Закарпатська Україна, поділена на дві, а властиво на три части.

Невелика її частина підпала під тяжке і дике панування цигано-Румунів, а та часть, що лишилась при Чехословаччині — не позістала разом, вкупі: з 600 тисяч нашої закарпатської людности віддано 200 тисач на затрачення Словакам. Мовляв: хай вони сараки (бо їх усього лише щось два міліони) мають кого винародовлювати та хай їх увага звертається в інший бік та не перешкаджає Чехам в обсаджуванню всіх вищих, а й нижчих урядів нашими ретельними, з властивої Чехії спровадженими помічниками.

Но — а Словакам цього було лиш і треба і вони мов шалені кинулися на наших бідних „Руснаків" в Пряшівщині, щоби їх хитро-мудро поробити Словаками.

Та про це поговоримо ще при інщій нагоді, а тепер обговорім одну справу, що дотичить Закарпатської України в Чехословаччині взагалі.

Як звісно — ведеться там завзята боротьба поміж щиро українським напрямом і між москвофільством, під котрим криються і місцеві мадярони і еміґрантська московська наволоч, котра, використовуючи і незнання і звісне родиме москвофільство Чехів — кинулась на наше Закарпаття з завзяттям голодних вовків за наживою та для збудовання бодай у тій нещасній нашій країні чогось такого, що їй нагадувалоб давню царсько-чиновничу Росію.

Можна би томи про це писати, що та банда перепитих і здеморалізованих бувших царських ступайків там виробляє.

На велике диво — і тим спровадженим і місцевим мадяронським обрусителям наспіває нова поміч, і то з найменше сподіваної сторони.

А сталося це ось як:

Як Вп. Читачі вже знають — на польських „всходніх кресах" то є на польській Білій Руси та на Волині (в Дубні) осіли Єзуїти, виховані спеціяльно в Римі для навертання православних на католицьку віру під видом „східнього обряду".

Поляки були тому експериментови спершу дуже прихильні, бо думали, що це допоможе польонізації.

І тому польська влада, а зокрема польські дідичі з тих сторін були для тих Єзуїтів — званих від одної їх оселі Альбертинами — дуже прихильні.

Однакож уже незадовго виявилося, що Альбертинам не розходиться про польонізацію, а крім того вони готувалися до наступу на землі, які позістають покищо під пануванням Совітів. В тій цили вони іще **в Римі училися по російськи,** а прибувши на Волинь і Білу Русь, почали свою єзуїтську роботу убирати в російську ношу. Запустили бороди і проповіди голосять по російськи, а Службу Божу правлять по старославянськи з „русским произношеніем".

Піднісся отже в польській пресі, почавши іще від кінця 1931 р., крик, що ось — мовляв — альбертинські єзуїти **русифікують** Білу Русь та Волинь.

Доктор і ґраф Генрик Іґнац **Лубенський** навіть і книжку осібну в тій справі написав п. заг. **„Дроґа на всхуд Ржиму".**

На ту книжку, написану дуже ревним католиком і ревним польським патріотом — кинув прокляття польський кардинал **Каковський,** а взяли її в оборону краківський, станчиківський „Час", та — на велике диво — Єзуїт кс. Урбан, редактор „Пшеґльонду повшехнего".

Та фактом є, що Альбертинці **русифікують** ті землі, на котрих вони розвели свою діяльність.

Ще 25 липня мунулого року Польща заключила з Советами договір „про ненапад", а цього року таки добре покумалася з ними.

Тому Єзуїтам-Альбертинцям нема покищо як лаштуватися в дорогу у неісходиму Росію і вони мусіли подумати над тим, куди би більше звернути уже наладовану свою енерґію.

І ось трапилася нагода: вони зачули, що на Закарпаттю поширюється православя і вони — а радше їх частина — перейшли аж на Закарпаття.

І це було би остаточно навіть похвальним, коби не одна заковика у цьому, а то, що вони — з національного боку — піддержують, зглядно ширять москвофільство.

Ю. Горовенко.

(Кінець буде).

ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

Американський амбасадор у Нмеччині, Дод, виголосив перед Американською Палатою торговлі в Берліні відчит про економічний націоналізм, замітний не тільки тим, що прелеґент говорив у типічному нині краю економічного націоналізму, але й своїм змістом.

Амбасадор почав з дискусії питання, звідки зявляються такі думки, як економічний націоналізм. В часах великого напруження люди часто покидають утерті вже суспільні дороги та сходять на манівці й бездорожа.

Таке сталося в старинному Римі по побідній закінченню воєн проти Картаґіни. Ґрупа римських провідників, воюючи за особисті й ґрупові користи, довела републику над беріг пропасти. Опсля повстав Цезар і, захопивши в свої руки необмежену владу, привів громадянство до спокою. Цей успіх Цезара так захоплює деяких істориків, що вони переочують жорстокости Цезара та його визискування римської імперії. Вони не добачують, що римська демократія була вдачна довгі віки й упала через рідкий випадок, а Цезар мав тільки хвилевий успіх.

Подібні крізи переходили час від часу й інші краї, і в них появлялися подібні думки. По упадку римської імперії, здається, не було такого критичного періоду, як перша сотня літ після відкриття Америки. Еспанці добилися були тоді до золотоносних країв Америки й везли до Европи нечувані припаси золота й срібла. Наслідком цього нечуваного зросту золота й срібла ціни на все підскочили були до нечуваної висоти. Ціле середновічне життя Европи, ціни на товари, роботу, ціна гроша попали в хаос. Щоб ратувати себе, ціла низка держав пробувала тоді метод економічного націоналізму.

Перші вхопилися були цього Англійці. Ґрупа політиків з окруження короля Карла II. заборонила вивозити золото з краю, не пускала чужого товару зза границі. Англійські кольонії могли продавати в Анґлії товари тільки за квотою, а й ці були оподатковані до подвійної й почвірної вартости товару. Авторам цеї системи здавалося, що вони придумали досконалий плян, бо плян спершу справді нібито був добрий. Та він удержався не довше як десять літ. З часом нижча середня кляса очуняла з розгрому та, злучившися з новою аристократією, повалила самого короля. Сімдесять літ лісля цеї революції інший король пробував політики економічного націоналізму супроти американських кольоній, чим довів ці кольонії до повстання, яке закінчилося для Англії втратою кольоній.

У Франції пробували системи економічного націоналізму в часах Людвика XIV., коли цей король попав у фінансові клопоти через свої війни. Його міністер Кольбер придумав нову систему податків. Щоби їх стягнути, він зажадав необмеженої влади. Кольбер загарбав маєтки тисяч розбогатілих родин на власність короля та засудив на смерть тисячі людей, що йому противилися. Тепер король уже мав гроші на війну, як тільки йому забаглося її вести.

Кольбер правив Францією деспотично. Парляменту не скликувано. Королівський декрет про податки заняв місце закона. Французи протестували. Тисячі йшли до вязниць, багато втікали за границю. Протест був без успіху. Здається система була добра. Але якраз ця система почала розклад французького королівства, який остаточно закінчився поваленням королівства й смертю королівської родини.

В Америці пробовано економічного націоналізму на меншу скалю. У Кентокі Генрі Клей, худий як тичка, недовчений, але добрий бесідник, придумав сто літ тому систему економічного націоналізму для стейту. Зпочатку система нібито працювала добре, але скоро впала.

Всі ті рухи повинні би навчити істориків, що в часах крізи треба думати над тим, як забезпечити кождому чоловікови якнайбільше свободи й ініціятиви та не дати ґрупі людей тягнути зиски коштом інших. У критичних часах розумні провідники думають про те, як зближити нарід до народу, як спільними силами ратуватися перед наслідками таких загальних нещасть, як війна й кріза, як розвинути нерозвинені економічно краї, як знести заборони свобідного переходу людей з перелюднених країв та облекшити виміну зайвих товарів. Таку політику диктує опертий на історичнім досвіді розум. Інша політика, хочби хвилево успішна, на довшу мету мусить довести до війни й хаосу.

К. М.

ПОЯСНЕННЯ ЗАКОНА.

(Небилиця).

Великий богач Ілько Сурмич мав тільки одного сина. Волів не мати жадного, як такого. Син був мочиморда, розпустник, авантурник. Одної днини, пяний як звичайно, зчепився на торзі з кількома такими як він сам. Так йому палицями постукали по ребрах і по голові, що він аж на тім світі витверизився. Родина так взяла собі се до серця, що вперед мама померла, незадовго пізніше і його батько. Великий свій маєток Ілько Сурмич записав свому братаничеви Андрієви Сурмичеви, що був рядовим у ґвардії княжої палати.

Завіщання не було звичайне, яке буває у всіх людей. Вмираючий не хотів, щоби братанич ходив такими стежками, які сина завели до дуже сумного кінця. Гадав, що на шляху добрих звичаїв задержить братанича своїм завіщанням. Закликав нотаря і подиктував йому таке завіщання:

„Ввесь мій маєток полишаю синови мого брата, Андрієви Сурмичеви, під умовами: Маєток перейде в його руки аж по двацять-пятім році життя, як до тої пори буде оминати все те, що було причиною нещасної смерти мого сина, себто як: 1) буде вимикати многолюдні збіговища; 2) берегтися сильних напитків.

„Як би прогрішився проти сих двох заборон; або як би помер, заки скінчить двацять пять літ життя, ввесь мій маєток нехай возьмуть монахи нашого монастиря".

Зараз по похороні старого богача взялися до роботи, щоб Андрій втратив право до відумерщини. Попереодягалися за паничів і, познакомившися з Андрієм, тягли його до розпусти. Се була для них нетяжка і дуже мила робота. Андрій і без них запивався і ходив до своєї любки. Любити дівчата завіщання дядька не забороняло йому.

Вибухла війна і Андрій відійшов разом зі всім військом на фронт. На фронті погано давали їсти. Пити давали тільки воду, не рідко з багна. Вода не лізла Андрієви крізь горло. І за любкою стужився. Щоби ковтнути чарку горівки, чашку вина і попеститися з любкою, Андрій втік з фронту до міста. Хотів непомітно вернутися на фронт, та вже було запізно. Ворог нечайно вдарив на табор князя і розбив його. З недобитками князь вернувся до своєї резиденції.

Фальшиві приятелі Андрія донесли на нього, що він здезертирував з фронту і тим причинився до розгрому княжого війська. Андрія спіймали, щоби його дати під суд.

Монахи довідалися, що за три дни Андрія будуть судити і засудять на смерть. В своїй нетерпеливости і потерпаючи, щоби хто інший не загорнув цілої відумерщини, монахи пішли до князя і просили його, щоби таки зараз дав їм асиґнату на сімдесять і пять тисяч золотих ґульденів.

— Про які ґульдени верзете? — спитав князь.

— Тут є ґвардист Андрій Сурмич. Він лишив ось яке завіщання.

Монахи переповіли завіщання старого Сурмича і сказали:

— Андрій Сурмич не тільки жив проти пунктів завіщання і втратив право до відумерщени в нашу користь. Його засудять на смерть і він умре ще заки буде мати двацять і пять років. Се також дає нам право до тих сімдесять і пять тисяч золотих ґульденів.

Князь вислухав і відповів:

— Я конституційний монарх, тож не дам жадної грамоти без підпису і без печатки мого міністра. Се, про що ви мені тепер сказали, передайте на письмі. Також залучіть завіщання в ориґіналі, або нотаріяльно-леґалізований його відпис.

Канцлєр прийшов до князя в полудне. Князь привитав його питанням:

— Чому твоє лице чогось таке квасне?

— Бо грошей не маю. Всі мої гроші лишилися на побоєвиці в руках ворога, бо ми втікали так, що ледви з життям втікли. Я перед хвилею заставив у Жидів намисто моєї доньки.

— Шкода, що ти не монах в нашім монастирі. Ти мав би гроші.

— В монастирі хіба миші, не гроші.

— Колиж бо вони дістануть сімдесять і пять тисяч золотих ґульденів по смерти чоловіка, котрому ти зітнеш голову. То так, як би ти їм крізь вікно вкинув ті гроші.

— Хтож се такий?

— Ґвардист Андрій Сурмич.

— Правда, правда. Його будуть судити. Очевидно, засудять на смерть. Та про те золото... се хіба жарти...

Князь розказав міністрови про завіщання і що монахи по те золото вже зголосилися.

Оспалість щезла з лиця канцлєра. Став глибоко передумувати щось. З його лиця стікав піт. Нарешті сказав:

— Сімдесять і пять тисяч монахам! Не діждуть! Я радше дав би собі вимикати по одному все моє волосся. Побачать те золото, як своє власне вухо.

— Щож ти хочеш зробити?

— Монахам не дати нічого. Гроші, бодай дві їх третини загорнути на княжий скарб.

— Не втнеш такої штуки, бо є правосильне завіщання. Що написане, те написане.

— Письмо можна ріжно пояснити.

— Ще й закони маємо. Закон є законом.

— І закон треба якось пояснити. Важне пояснення тої сили, котра закон має в своїй руці і орудує ним. Монахи не дістануть нічого.

Князь недовірчиво похитав головою.

Канцлєр написав до президента суду, щоби з присудом на Андрія Сурмича здержався, бо князь приказав, щоби при тім був також канцлєр. До монастиря канцлєр написав, щоби монахи зі своїми доманьннями і з документами прийшли на судову розправу проти дезертира Андрія Сурмича.

Одному з княжих посіпаків канцлєр дав кусник паперу з кількома словами і сказав:

— З отсим папером іди до Андрія Сурмича у вязници і скажи йому, щоби під сими словами підписався. Як не схоче, то скажи йому, що той підпис може спасти його!

Посіпака пішов. Андрій прочитав писульку:

„Отсим три четвертини маєтку мого покійного дядька дарую княжому скарбови".

Прочитавши, Андрій сказав:

— Підписати, не противлюся, бо я й так завтра вмру. Хоч би я й не вмер, то й так сеї відумерщини не дістав би, бо я жив не згідно з волею покійника. Відумерщину сяк чи так взяли би і возьмуть монахи. Саме тому мій підпис під отсими словами княжому скарбови нінащо не придасться. Мій підпис завіщання не змінить.

— На щось воно таки потрібне, — сказав посіпака, — коли мене післали до тебе з тим. Підпиши! Хто зна, чи тобі сей підпис не поможе. Не виключене, що спасе тобі життя і бодай четвертину золотої відумерщини.

Андрій підписав.

Розпочався суд. Посіпаки привели Андрія в кайданах на руках, на ногах, на шиї. Стояв сарака сумний, згорблений. Побачивши канцлєра, звісного зі своєї строгости, що загулюкував суддів проти обжалованих, Андрій не сумнівався, що ще нині дасть голову під катівський меч, або що буде нанизаний на гострий паль.

Прокуратор прочитав обжалування і за дезерцію з фронту, зажадав кари смерти.

По промові прокуратора, виступив ігумен монастиря, показав завіщання і сказав:

— Як Андрій Сурмич буде засуджений на смерть, то спадщина перходить на нас. Як не буде засуджений, то також переходить на нас, бо він прогрішився проти головних пунктів завіщання: не втікав від масових збіговищ, не втікав від сильних напитків. Сяк, чи так, полищене його дядьком золото, тепер наше.

— Воно не конче так, — перебив канцлєр і тарахнув шаблею по столі на знак, щоби всі затихли, бо він буде говорити.

Люди й так по перших його словах затихли, бо дуже здивувалися і були цікаві, що він скаже. Сам князь, котрий сидів на боці, був цікавий, що таке його канцлєр вигадав. Канцлєр повторив:

— Воно не конче так! Відумерщина монастиреви не належиться, бо мені раптом стало ясно, що Андрій Сурмич ні на волос не відступив від домагань завіщання свого покійного дядька.

Всі повитріщували очи на канцлєра, бо всі гадали, що йому раптом помішалося в голові.

Канцлєр говорив далі:

— Що приказує завіщання? Щоби братанич оминав многолюдні збіговища. Чиж не за те, що він таке оминав, тепер опинився перед судом? Чи не многолюдне було те військо, яке стояло проти ворога? Чи Андрій Сурмич не зробив саме так, як приказує завіщання? Чи не втік від того многолюддя? І на його дезерцію мусимо дивитися не цілком так, як дивимося на дезерцію інших. Він був між молотом і ковалом. Він мусів між двома лихами вибирати: або дезерція, або втрата записаного йому дядьком маєтку. За се примінювати всю строгість закона було би несправедливістю.

— Слушно, слушно, — далися чути голоси зза зеленого столика судового трибуналу.

— Тепер перейдім до другого пункту завіщання, до тих сильних напитків.

— Говори собі, що хочеш, ми маємо сотки свідків на те, що він запивався, — думали монахи, усміхаючися.

— Що каже тестамент, — говорив канцлєр далі. — Щоби берігся перед сильними напитками. А що про се кажуть самі монахи? В їх письмі стоїть чорне на білім, що він запивався, та води не пив ніколи. В письмі монахів стоїть чорне на білім, що він, як брав коли воду, то лише на те, щоб умитися. Гадаю, що й його дядько не хотів, щоби його братанич мився не водою, а горівкою, або вином!

Всі в суді розсміялися, цікаві, до чого канцлєр іде. А він спитав:

— Тепер скажіть мені, який напиток найсильніший? Я гадаю, що вода, котрої обжалуваний так берігся.

— Вода? — чути було з кількох сторін.

— А так, вода! — сказав канцлєр рішучо. — Вода обертає млинський камінь, вода розмітує греблі, вода вириває з землі цілі ліси! Хібаж ми всі не знаємо непереможної сили води? Чи монахи не читали в біблії і про смерть війська фараона, про потоп?

Ось як то пояснення закона вихопило дезертира з кіґтів смерти і розвіяло надії монахів. Дукати суд присудив Андрієви, та він дістав лиш четвертину відумерщини, бо три четвертини пішли до скарбу князя. Андрій і тою четвертиною втішився, бо вона вратувала йому життя.

СЛОВО ДО ГРОМАДЯН З РАДЕХІВЩИНИ.

Радехівщина сповнила гідно своє завдання супроти Рідного Краю в часі недавньої визвольної війни. А по війні численні арешти наших селян і нашої інтелігенції, духовної і світської, вказують, що в повіті панує здоровий і боєвий національний дух. І вже з того боку заслугує вона на те, щоби наші громадяни-патріоти в Америці, особливо виходці з Радехівщини, допомогли їй далі вести успішну боротьбу за український характер повіту, а в першу чергу за українську школу. Тепер заведено в Польщі **новий шкільний закон.** Змінено всю систему навчання й організацію шкільництва. І установлено 6-клясову народню школу основою цілої шкільної драбини.

Щойно по скінченню такої школи мають діти право перейти до шкіл середніх, ґімназій, чи шкіл фахових.

Політика уряду йде до того, щоби тих шкіл було як найменше. В нашім розумінню вона **змагає до того, щоби замкнути селянським дітям доступ до вищої освіти.** В нашім повіті такі 6-клясові школи матимуть тільки два місточка: Радехів і Лопатин. Школи по селах і інших місточках будуть нижче-клясові. Значиться, хто їх покінчить, не матиме змоги дістатися до вищих шкіл.

На щастя, маємо в Радехові народню школу Рідної Школи з українською мовою навчання. Це Школа ім. Тараса Шевченка. Вона 6-клясова. І саме **вона буде тепер одинокою українською 6-клясовою школою в повіті.** І тому в нашім українськім інтересі, а особливо в інтересі селянських синів, треба ту школу задержати і побільшити. Управа школи знаходиться в руках директора Льва Іванця, відомого педагоґа й народнього діяча. В школі працюють 4 учительські сили і це вже вказує на те, що вона є в добрих руках і під педагоґічним оглядом.

В цілім повіті змагаємо до рідно-шкільної розбудови. Основано досі 21 сільських Кружків Рідної Школи. І можна би зробити далеко більше, якби були фонди. А то нема навіть чим оплатити і тих мізерних платень, які одержує наше вчительство, а то від 80 до 120 злотих місячно. Крім того маємо ще коло 6,000 злотих **довгу.**

Ми з вдячністю згадуємо про ту добру роботу, яку повів був **Допомоговий Радехівський Комітет в Америці.** Коби тільки цей Комітет допоміг нам ще тепер вивязатися з того надзвичайно важного завдання, а це вдержати і поширити українську 6-клясову повітову народню школу ім. Т. Шевченка. Бо це буде одинокий спосіб, яким ми зможемо дати змогу нашим селянам вислати своїх дітей до вищих шкіл.

Наш шкільний буджет виносить річно 15,000 злотих. Це є велика сума на наш повіт, бож треба покривати й інші народні видатки.

Хоч які тепер невідрадні відносини, вони не ломлять нашого духа. Повіт наш підноситься під кождим оглядом. Свідомість зростає з кождим роком. І серце зрадіє кождого нашого іміґранта, як тепер загляне до повіту і переконається на власні очі про його відродження.

Варто допомогти своєму повітови, своїм селам і своїм селянським дітям, для котрих удержуємо оту народню школу, яка має їм промостити шлях до вищої освіти. Ось ту ціль просимо поперти. Просимо в першу чергу Радехівский Комітет узятися за орґанізацію допомоги, а далі кличемо до всіх: Хто з Радехівщини — озовися! Хоч добрим словом і порадою, коли хто безробітний і сам без засобів. Орґанізуймо допомогу на науку і просвіту, на освіту наших селянських дітей.

Отсе письмо переслано на руки д-ра Л. Мишуги, виходця з Радехівщини. А підписали його за Старшину Кружка Рідної Школи: д-р Мотлюк як секретар і Лев Іванець як управитель. До старшини належать: адвокат д-р В. Возняк, Панасюк, Лиховид, Купчинський, Антонишинівна й інші. Як бачимо, самі селянські сини з Радехівщини, добре відомі з вірної служби свому народови, за яку просиділи по тюрмах і були карані ріжними способами.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду допомогового в сумі $35. Також дякую урядникам нашого відділу за їх труд. Кличу до молодіжи уараїнської, тут родженої, щоби вступали в члени У. Н. Союза, бо жадна тутешня асекураційна компанія не зробить того для вас, українська молодіже, що наш Батько У. Н. Союз вразі вашого тілесного нещастя.

Микола Гевко,
член 20. від. У. Н. Союза,
Гемтремк, Міш.

Ф. Рай-Гаєвський.

ЗАНЕДБАНИЙ ОБОВЯЗОК

Вже 15 років минуло від того часу, як Українська Нація віднайшла себе в широкому маштабі. Минуло 15 років від часу Великого Здвигу, коли зявилися можливости як для політичного так і культурного розвою Нації. І за той час повинні ми були хоч вивчи свою рідну мову. Та ми в значній своїй частині не спромоглися навіть цього доконати. Властиво не те, що не спромоглись, а не бажали.

Коли є виправдання для тих, хто не міг в умовинах московського забору, де українська мова вважалася одною з небезпек для стійкости російської держави, навчитивя рідної мови, то під пануванням Австро-Угорщини мали ми цю можливість, але, на жаль, її занедбали, не використали. Вважаючи себе Піємонтом української культури, Галичина нехтувала цим обовязком і дуже мало звертала уваги на чистоту української мови та вироблення справжньої літературної мови. Але й на це можна подекуди знайти виправдання. Та нема виправдання для сучасної української інтеліґенції, яка вважала за свій обовязок перебрати на себе керму українського життя по відродженню Нації, себто по 1917 році. Правда, українська інтеліґенція, що перебуває в межах Великої України, виконала навіть і в тих жахливих несприятливим матеріяльних і політичних умовинах своє завдання — вона створила високо - культурну, викристалізувану, увільнену від засмічення літературну мову й прищеплює її масі. На жаль, інтеліґенція українська, що перебуває поза межами Великої України, цим не може похвалитися. Наше друковане слово, яке зявляється поза межами Великої України, є в такому вигляді, що просто доводиться за нього червоніти. Нема чого й дивуватися, коли чужинець, який трохи знайомий з нашою мовою, каже, що ми не маємо гласної мови, а наша мова є виключною мішаниною запозичених чужих слів.

І справді „наша" мова, якою пишуть, а ще більше балакають (за незначними винятками), це суроґат української мови, а не літературна мова, мова інтеліґенції, себто тих, хто мусить бути взірцем і вчителем для маси. Перегляньте нашу пресу, чи то з окупованих українських земель, чи то з осередків скупчення еміґрації, перечитайте кілька книжок, виданих поза Великою Україною, перегляньте уважно листування до вас, послухайте наших промовців на святах, політичних вічах, чи взагалі якихбудь виступах, послухайте промов наших адвокатів у суді, прислухайтеся до мови наших учителів, професорів і спробуйте визначити відсоток тих, що дійсно володіють справжньою українською літературною мовою! Жалюгідний буде відсоток! Відсоток, який вас не втішить, а лише змусить почервоніти зі сорому за свою інтеліґенцію.

На цей закид в оправдання може дехто навести, що, мовляв, нема з чого вчитися. Молодша ґенерація позбавлена можливости набувати освіту в рідній мові, старша ґенерація не має на чому вчитися, бо наше друковане слово, таке, яким воно є сьогодні, в значній своїй скількости не може бути вчителем. Що наше друковане слово само потребує доброго вчителя, а не те, щоб само воно вчило.

Подекуди матимуть рацію, коли таке казатимуть. Але лише подекуди. Бо коли в нашій пресі й узагалі в друку панує мовний хаос і калічена мова, то головна провина не так тих, що пускають у світ калічену й засмічену українську літературну мову, а тих, що її в такому вигляді приймають. Кождий видавець є в першу чергу підприємець і коли знаходить збут на свій суроґат, то годі сподіватися від нього, що він сам постарається заступити суроґат правдивим крамом. Безперечно дехто з них і намагатиметься це зробити, але не всі. Отже обовязком свідомої інтеліґенції стати в оборону рідної мови, змусити видавця й пускати поміж люди українский друк у правдивому українському одягу. Для цього є рішучі й ділаючі позитивно засоби, а то осудження й критика тої частини преси, яка занедбує обовязок плекання літературної української мови, бойкот книг, писаних каліченою мовою, і навпаки, пропаґанда книг, писаних справжньою літературною мовою.

Але крім цього, й то найголовніше, наша інтеліґенція мусить виконати занедбаний обовязок зпочатку щодо самої себе, тобто треба їй самій навчитися справжньої літературної мови. Коли до революції було виправдання для старшої ґенерації, що вона не знала нашої мови, то тепер не може бути ніякого виправдання, а навпаки, тільки осудження. Від 1917 року зявилося чимало добрих праць з мовознавства як на Західніх Землях (праці проф. І. Огієнка) так особливо багато на Великій Україні (проф. О. Курило, проф. Синявського, Кримського і т. д.), по яких при щирому бажанні й добрій волі можна навчитися правдивої літературної мови. Вважаю за обовязок зазначити тут ще й новий журнал, що від початку цього року почав видавати проф. І. Огієнко: „Рідна Мова". Цей журнал може дуже багато допомогти кожному, хто бажав би направити свою мову, тим більше, що редакція досить уважно ставиться до запитань передплатників і на кожне запитання передплатника дає відповідь. Можна лише жалкувати, що наше громадянство до цього часу не звернуло належної уваги й не підтримало його в такій мірі, на яку він заслугує. Ніхто не заперечить, що існування такого журналу є конечним і корисним, та що є обовязком українського громадянства підтримати його якнайактивніше й дати йому можність стати на міцний ґрунт і збільшити щодо обему.

Ми мусимо зберегти єдиний поза межами Великої України журнал, приввячений плеканню української літературної мови. Це є обовязок кожного свідомого Українця, котрий шанує свою мову.

ОРҐАНІЗУЮТЬ ПАНСЛАВЯНСЬКУ ЛІҐУ В АМЕРИЦІ.

Американські й чужинецькі часописи, головно зі стейту Пенсилвенія, подають ширші відомости про акцію обєднання Славян в Америці. Акцію ту розпочав **Іван Е. Малина,** посол до леґіслятури пенсилвенійського стейту, з походження Українець.

Посол Малина обїхав в останніх місяцях 52 повіти стейту Пенсилвенія й усюди намагався навязати тісні звязки з ріжними славянськими орґанізаціями, світськими і церковними, як теж з поодинокими славянськими діячами.

Його ціль: створити Панславянську Ліґу в Америці. Спершу взявся він орґанізувати Славян у своїм стейті. Для ближчого обєднання скликує він у листопаді Славянську Конвенцію, на якій будуть промовляти визначні американські політики, як Джеймс Фарлі, ґовернор Піншо й інші.

Послови Малині ходить головно про те, щоби піднести політичне значіння Славян. Він подає, що в самім стейті Пенсилвенія є понад два міліони Славян. Це значне число, але воно нічого не значить, бо Славяни розбиті. Тому не уявляють собою ніякої політичної сили. Тому вони у всім на останнім місці. Тому Славянами погорджують. І тому Славяни змушені ще далі виконувати найтяжчі й найгірші платні роботи.

Коли старше покоління Славян було змушене зносити зневаги і терпіти та важко працювати, щоби мати можність жити, то з того не виходить, що й молоде, тут роджене покоління має теж таксамо терпіти.

Славяни, відзивается посол Малина, можуть добитися для своїх дітей такої самої долі, яку має в Америці анґльо-саксонська раса, якщо вони будуть уявляти собою зорґанізовану силу. Колиж тепер навіть обєднуються ті, що належать до пануючої анґльо-саксонської раси, то тимбільша відчувається потреба обєднання Славян.

Посол Малина подає далі, що до цього славянського обєднання готові теж прилучитись Американці італійського походження.

Він теж надіется, що на пляновану ним конвенцію і на бенкет, получений з тою конвенцією, прибудуть славянські представники з усіх повітів стейту Пенсилвенія.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 9 жовтня померла по довгій недузі **Анна Древна,** члениця бр. св. о. Николая, відділ 120 У. Н. Союза в Аліквіпа, Па. Покійна походила зі Старосамбірщини на Західній Україні.

Покійна вступила до Союза в 1920 р. Оставила мужа і четверо дітей.

Останню прислугу віддано Покійній дуже торжественно. Виступало товариство з прапорами, як теж і Жіночий Клюб. Було багато чужинців, знакомих і приятелів. А на могилі зложено багато квітів.

Хай земля буде їй пером.

Михайло Бац, секретар.

Суддя: Як довго вже ви не були карані?

Обвинувачений: Сім літ, прошу пана судді, не був я караний.

Суддя: Я щож ви робили тих сім літ?

Обвинувачений: Я сидів у кримінали, прошу пана судді.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 21 жовтня, в годині 7-ій вечір, в У. Н. Домі, 847 Норт Френклін ул. Проситься всіх членів прибути на час, бо маємо справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглі вкладки. Пригадується тим членам, котрі хотять виміняти свої старі грамоти на нові роди обезпечення, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. Також діти, котрі дійшли до 18 літ життя, родичі повинні старатися переписати до дорослих членів. — Ілько Савчин, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома усім місцевим і позамісцевим членам Бр. св. Георгія, від. 239, що мітінґ відбудеться в суботу, 21 жовтня, в годині 7.30 ввечір точно. Кождий член має прийти на цей мітінґ, бо є багато справ до полагодження, котрі є конечні для Братства. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо котрий член довжний за два або більше місяці, тратить право до запомоги і буде наражений на суспендовання. — Семен Рудакевич, предс.; Ст. Вільчинський, кас.; Микола Волос, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Повідомляється членів, Тов. Любов, від. 370, що головні збори відбудуться в суботу, 21 жовтня, в годині 7-мій ввечір, в церковній галі, 127 Парк ул., на які прибуде головний предсідник У. Н. Союза Микола Мурашко. Проситься усіх членів і членниць, а головно всю нюгейвенську молодь громадно прибути на ті збори, де буде нагода довідатись від гол. предсідника про розвиток У. Н. С., як також дістати від нього всякі пояснення щодо справ нашої молоді і користей в нашій організації. — Мих. Довгий, рек. секр.

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що збори, які відбувалися в трету неділю по першім, змінено на 4-ту неділю в місяці. Цего місяця збори відбудуться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-ій пополудни, в У. Н. Домі, в Арнолд, Па. Обовязком є кождого члена бути на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. На цих зборах мається вибрати лікаря відділового для новоприступаючих членів. Є також інші важні спарви до полагодження. Хто з членів ще не змінив грамоти, нехай принесе на збори стару грамоту і виміняє. Обовязком є кождого члена подбати про нових членів і привести з собою на збори, бо тепер будемо принимати без оплати вступного. Не явившийся член буде відповідати після статута. — В. Каліновський, гол.; І. Коваль, кас.; М. Земледух, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в гали церковній, 430 — 7-ма ул., зараз по Сл. Божій. Проситься членів прийти на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження, а котрий член не прийде і не вирівнає своєї вкладки, буде суспендований з У. Н. Союза. На тім мітінґу будемо принимати нових членів без вступного, тому нехай користають ті, котрі ще не є членами У. Н. Союза. — М. Камінський, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Ст. Мельничука, від. 331, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-ій пополудни, в У. Н. Домі. Проситься членів явитись, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член або членниця заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. Також просимо членів вирівнати свої місячні вкладки, бо довгуючий член не буде мати права до запомоги. — Мих. Гантус, предс.; Франко Бучинський, секр.; Мих. Ключка, кас.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-ій пополудни, в гали де звичайно. Проситься всіх членів явитися на тім мітінґу. — Ів. Гатала, предс.; Ст. Мусій, кас.; Г. Тимчій, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-ій пополудни точно, в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена прийти на мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження, як справа ювилейного свята, протестаційного віча і т. д. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Братська каса тепер за нікого не буде висилати вкладок. Члени, котрі хотять змінити свої старі грамоти на нові, хай принесуть на мітінґ свої старі грамоти і підпишуть аплікацію. Подається до відома тим членам, котрі мають свої діти в У. Н. Союзі, що дожили вже 18 літ життя, щоб принесли їх грамоти на мітінґ і переписали до старших членів. Котрий член не буде на мітінґу, то заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Мих. Бінашевський, предс.; А. Іванів, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 22-го жовтня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній, 47 Говп Еве. Проситься усіх членів явитись точно на час. Діти, котрі мають уже 18 літ, щоб також прийшли на збори та виміняли свої грамоти з молод. департаменту до старших членів. — М. Табачук, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць, що місячні збори відбудуться в суботу, 21 жовтня, в годині 7.30 ввечір, в гали Чеського Дому, 29-19 — 24 Евеня. Проситься конечно прибути на ці збори, бо є важні справи, котрі відносяться до кождого члена. Буде триквартальний звіт контр. комісії. Пригадується вам, щоб ви привели з собою на збори своїх знакомих, котрі ще не є членами У. Н. Союза, і вписали їх в члени. Котрі члени хочуть змінити свої грамоти, нехай принесуть на збори свої старі грамоти. Котрих членів діти ще не є в У. Н. Союзі, проситься вписати на цих зборах, а котрих діти мають вже 18 літ, то проситься принести їх діточу грамоту і підписати аплікацію до старших членів. Не явившийся на ті збори член чи урядник підлягає карі після статута. — Ант. Климишин, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-ій пополудни, в гали У. Н. Дому, 237 Говп Еві. Проситься членів прийти на час, бо тої самої неділі відбудеться віче в справі помочі голодуючим на українських землях. Хто з членів хоче виміняти стару грамоту, нехай не забуде принести її на мітінґ. — Михайло Федорів, фін. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 206, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться 22 жовтня, в годині 1.30 пополудни, в парохіяльній гали на Блекстон ул. На цім мітінґу урядники і контр. комісія здадуть своє справоздання. Проситься членів прийти на означений час, бо є важні справи до вирішення. Хто з членів хоче перейти зі старого до нового роду обезпечення, нехай принесе стару грамоту на мітінґ. Повідомляється родичів, котрих діти мають 18 літ життя, нехай принесуть їх грамоти і перепишут їх до старших членів, а отримають один рік безплатно членства на 1000 долярів. — Дмитро Лукиник, предс.; Ілія Околіта, кас.; Мих. Яцишин, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-гій пополудни, в гали парохіяльній при 4-тій улиці. Проситься членів прибути, бо буде важна справа до вирішення. — Микола Лубоцький, предс.; Іван Терлецький, кас.; Мих. Колодруб, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в годині 2-гій пополудни в гали церковній, 12205 Савт Пернел Еве. Всі члени мають бути присутні. Кождий член мусить заплатити свої вкладки, бо в противнім разі буде суспендований. — П. Співак, секр.

БРОНКС, Н. Й. Збори 298-го відділу відбудуться в суботу, 21-го жовтня, в годині 8-мій ввечір, під ч. 1410 Вайс Евеня.

СКРЕНТОН, ПА. Відділ 123 повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 22 жовтня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів явитися на мітінґ, бо будеться роздавати тікети на баль 25 листопада. Кождий член і членниця має взяти тікет на баль, бо дохід з балю буде на хорих членів. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівнали свій довг цего місяця. — Мих. Дорош, предс.; Мих. Волощук, кас.; Гр. Мрикало, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні і триквартальні збори відбудуться в суботу, 21 жовтня під ч. 217 Іст 6-та вул. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Тих членів, котрі ще не змінили своїх грамот, проситься змінити на цих зборах і принести стару грамоту. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо є важні справи до вирішення. — П. Боднар, секр.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

THE RUSSIAN HARVEST MYSTERY.

One of the most puzzling actions of the Soviet authorities in recent months has been the refusal to allow foreign correspondents to travel outside Moscow, and, especially, to visit the Ukraine and the North Caucasus and report on the condition of the harvest. One could understand the motive of the prohibition if the harvest had been a bad one, but Soviet sources insist that this year's harvest is well above the average. Why, then, are the accredited representatives of a foreign newspapers forbidden to visit the grainbearing regions and spread the good news?

A traveller who has just returned from Russia and who knows the country and the people well tells me that there is a simple explanation of the mystery. He is convinced, he says, that the ban on newspaper correspondents is attributable not to anything that is happening in the Ukraine and the North Caucasus now, but to what did happen in many districts there during last winter and spring. There is overwhelmingly strong evidence, he says, that a state of actual famine existed from early spring until the coming in of the new harvest, and one of his informants, a man of unquestioned integrity and competence, asserted to him that the number of victims was much greater than had been reported. The Government, however, has always denied the existence of any hunger, and has forbidden any reference to the famine in the Russian press. Obviously it would have been embarrassing to allow foreign eye-witnesses in the rural districts most affected, at all events till the worst evidences of the famine were removed. If now the crop has turned out so well perhaps the Soviet authorities will lift the ban.

Russia's Wheat Export Quota.

Representatives of the four leading wheat-exporting countries are meeting the Soviet representatives at Canada House to-morrow to discuss Russia's place in the wheat agreements scheme of things. The agreement assigned no definite quota to Russia, but left only 44,000,000 bushels for all exporting countries other than the United States, Canada, Argentina, Australia, and the Danube, Russia being easily the biggest in the residual group.

Soviet wheat exports last season were only 17,000,000 bushels but in season 1931-2 they were 65,000,000 bushels and in 1930-1 a record of 114,000,000. The Russians believe that they have a great crop this season. Wheat in the Ukraine is asserted by the Foreign Commissariat to be giving the highest yields since 1902, while barley is said to be yielding several bushels an acre higher than in any of the past thirty years. The collective farm Iskra, in the Dniepropetrovsk region, reports a wheat yield of 37 bushels an acre as compared with eight bushels last year. It is said that some collectives find that the increased yield alone suffices to fill all obligations to the State, for taxes, and for payment in kind for work done by the mashine tractor stations. In the instance mentioned the increase amounts to 80 per cent of the total yield. There is considerable evidence that the better results are attributable to good luck in the shape of wet weather rather than to good management in the matter of planning.

(The Manchester Guardian, Friday, September 22, 1933).

OPPOSE SOVIET RECOGNITION.

A resolution asking President Roosevelt not to recognize the Soviet was adopted yesterday at a meeting of 800 Ukrainians at the Ukrainian National Home, 217 East Sixth Street, who protested that Soviet officials are starving out 40,000,000 Ukrainians in Russia because of their refusal to support the Communist regime.

(New York Herald Tribune, Monday, October 16, 1933).

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

73.

Як Тарзан почув голос жерця та його вимагаючий тон, а рівночасно розпучливі слова відповідаючої йому дівчини, він забув про всяку потребу осторги. Розмахнувши своїм дужим кулаком, він ударив ним об крати малого віконця, що було коло нього. Від удару і крати й обрамовання полетіли вниз з бренькотом. Вмить Тарзан кинувся через отвір, стягаючи з собою віконні завіси, зроблені зі шкіри антильопи.

Зіскочивши на ноги, він скинув зі себе шкіру, що обвинулася довкола голови, та побачив, що знаходиться в темноті. Він крикнув голосно до своєї любки: „Джейн! Де ти?" Але йому відповів тільки відгомін його голосу. З руками, розтягненими перед собою, він мацав довкола себе, почуваючися дураком. Ідучи наосліп, він нагло почув, що підлога під ним схиляється, та що він паде в ще темніший простір. Його тіло вдарило об щось гладкого й він скоро посунувся по похилій поверхні.

Як він падав, над ним дався чути сміх і кпини і він пізнав голос Людона, котрий говорив: „Вертайся до свого батька, Друльото!" Тарзан нагло з болем задержався на скалистій підлозі. Перед ним було овальне вікно, сильно закратоване. Поза ним місяць грався на синіх водах озера. Він зачув слабий, але добре собі знаний запах. Це був без сумніву запах грифа. Тарзан стояв не рухаючися, як укопаний, з кождим мускулом напненим. Спершу він не чув ніякого звуку.

Нагло з далекого кінця великої кімнати він почув сування обвинутих ніг по камяній долівці. Щось підходило до нього все ближче й ближче. Нарешті він міг чути віддих звіра. Видно, щось занепокоїлося появою Тарзана та прийшло розслідити, що це таке. Він не міг його бачити, але знав, що воно не далеко. Нагло в кімнаті розлягся оглушаючий рев грифа. Тарзан зміцній пробував уникнути нападу розлюченої звірюки, котрій він не міг опертись.